

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	14 CHWEFROR 2019
TEITL	STRATEGAETH GWRTH-DWYLL, GWRTH-LYGREDD A GWRTH-GWGRWOBRYWO CYNGOR GWYNEDD A CHYNLLUN YMATEB
PWRPAS YR ADRODDIAD	DIWEDDARU'R PWYLLGOR AM DREFNIADAU ATAL TWYLL AC ATAL LLYGREDD Y CYNGOR, A CHYFLWYNO RHAGLEN WAITH AM Y TAIR BLYNEDD NESAF
AWDUR	DEWI MORGAN, UWCH REOLWR REFENIW A RISG
GWEITHREDIAD	MABWYSIADU'R STRATEGAETH A'R CYNLLUN A DATGAN CEFNOGAETH I'W CYNNEWYS

Cyflwyniad

- 1 Mae "**Risg o Dwyll, Llwwrwochwyo a/neu Lygredd**" wedi cael ei adnabod fel un o risgiau corfforaethol y Cyngor. Ar hyn o bryd, ystyrir fod hwn yn **risg isel** (sgôr 4) yng nghyd-destun fframwaith llywodraethu'r Cyngor, oherwydd **sgôr o 2 ar gyfer Effaith** (Effaith **arwyddocaol** ar fywyd neu les nifer o drigolion (e.e. effaith ar fywyd neu les ond yn disgyn o fewn amrediad disgwyliadwy bywyd dydd i ddydd) neu **gweladwy** ar nifer iawn o drigolion), a **sgôr o 2 ar gyfer Tebygolrwydd** (tebygolrwydd iddo ddigwydd yn isel - ond dal yno). Credir fod y tebygolrwydd yn isel gan fod rheolaeth fewnol yn gyffredinol gadarn; mae gwaith Archwilio Mewnol yn cadarnhau hyn.
- 2 Er hyn, rydym yn parhau'n ymwybodol o'r risg, ac mae'r Cyngor wedi dioddef o dwyll mawr yn y gorffennol. Felly, nodir yn y gofrestr risg corfforaethol y byddai Strategaeth Gwrth-Dwyll a Gwrth-Lygredd ar gyfer 2019 – 2022 yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yng nghyfarfod Chwefror 2019.
- 3 Ymhellach, yn y gweithdy a gynhaliwyd ar 5 Tachwedd 2018 i adolygu ei effeithiolrwydd, mynegodd aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu y dylid cyflwyno mwy adroddiadau i'r Pwyllgor am waith atal twyll ac atal llygredd o fewn Cyngor Gwynedd.
- 4 Gall Cyngor Gwynedd, fel unrhyw gorff cyhoeddus arall sydd yn ymdrin ag arian sylweddol, fod yn destun ymdrechion i dwyllo neu ymdrechion i ddylanwadu ar swyddogion a/neu aelodau mewn modd lwgr. Gall hyn gael ei weithredu, neu ei ymgeisio, gan unigolion o'r tu allan i'r Cyngor, gan staff, gan aelodau neu gyfuniad o'r rhain yn cyd-gynllwynio.

Strategaeth

- 5 Mae Strategaeth Gwrth-Dwyll, Gwrth-Lwgrwochwyo a Gwrth-Lygredd yn rhan allweddol o fframwaith llywodraethu yr awdurdod, ac mae ei fabwysiadu, ei hyrwyddo a'i weithredu yn gamau hanfodol i ennyn hyder y cyhoedd am ddiogelwch arian y trethdalwr. Mae'n adlewyrchu penderfyniad y Cyngor i warchod ei hun rhag twyll a llygredd a'r bwriad yw sicrhau safonau uchel o atebolrwydd cyhoeddus.

- 6 Mae'r Strategaeth yn darparu trosolwg o bolisi'r Cyngor o safbwynt ei agwedd tuag at dwyll a llygredd a'r rhai sydd yn gweithredu, neu'n ceisio gweithredu, twyll neu lygredd yn erbyn Cyngor Gwynedd a'r trethdalwr. Mae wedi'i ddylunio i:
- Egluro'r hyn y mae'r Cyngor yn ei olygu o ran twyll, llwgrwobrwyo a llygredd;
 - Gosod y safonau y mae'r Cyngor yn eu disgwyl gan ei Aelodau Etholedig a'i staff;
 - Hyrwyddo atal twyll;
 - Hyrwyddo darganfod twyll;
 - Dangos sut y bydd y Cyngor yn ymchwilio i dwyll, llwgrwobrwyo a llygredd;
 - Hyrwyddo ymwybyddiaeth o dwyll.
- 7 Yn unol â'r dyhead a amlygwyd yn y gweithdy ym mis Tachwedd 2018, bydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn derbyn adroddiadau rheolaidd (oddeutu pob 6 mis), ar ymdrechion y gwrth-dwyll, gwrth-llwgrwobrwyo a gwrth-lygredd y Cyngor.

Cynllun Ymateb

- 8 Yn ogystal â'r Strategaeth, mae'r Cynllun Ymateb i Dwyll a Llygredd hir-sefydledig i'w ddarllen ar y cyd â'r Strategaeth, ac yn gosod allan yr hyn y dylai staff a/neu rheolwyr ei wneud pan maent yn amau fod twyll neu lygredd yn digwydd, a'r camau ymarferol y bydd y Cyngor yn eu dilyn er mwyn mynd i'r afael â'r mater. Cafodd y ddogfen yma ei adolygu'n ffurfiol ddiwethaf yn 2013 felly mae'n amserol i'w adolygu nawr. Ar wahân i addasiadau i adlewyrchu strwythur staffio, nid oes newid arwyddocaol iddo.
- 9 Mae'r ddogfen yn gosod allan yr hyn sydd angen i'r canlynol ei wneud pan maent yn darganfod neu'n amau twyll, llwgrwobrwyo neu lygredd:
- Staff
 - Rheolwyr
 - Archwilwyr
- 10 Mae'r cynllun wedi ei ddatblygu gan roi sylw dyledus ac ystyriaeth i nifer o bolisiau a gweithdrefnau eraill o fewn y Cyngor er mwyn sicrhau cysondeb, gan gynnwys:
- Yr amodau gwaith lleol
 - Polisi Datgelu ("Canu'r Gloch")
 - Polisi Disgyblaeth
 - Rheolau Gweithdrefn Ariannol
 - Siarter Archwilio Mewnol
- 11 Mae'r Cynllun Ymateb yn esbonio sut y bydd y Cyngor yn gweithredu er mwyn ymchwilio i honiadau o dwyll, llwgrwobrwyo neu lygredd, gan gynnwys sut mae hyn yn plethu gyda Polisi Disgyblu yr Awdurdod.
- 12 Mae cynllun hefyd yn amlinellu sut bydd y Cyngor yn gweithredu, a'r opsiynau sy'n rhaid eu hystyried, pan fydd tystiolaeth ddigonol i gefnogi'r honiadau o dwyll, llwgrwobrwyo neu lygredd wedi cael ei gasglu, gan gynnwys disgyblaeth fewnol a/neu erlyniad troseddol neu sifil, neu gyfuniad o'r rhain.

Argymhelliad

- 13 **Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu dderbyn yr adroddiad yma fel eglurhad o drefniadau'r Cyngor ar gyfer ymchwilio ac atal twyll a llygredd o fewn y gyfundrefn.**
- 14 **Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu gymeradwyo'r Strategaeth Gwrth-dwyll, Gwrth-Lwgrwobrwyo a Gwrth-Lygredd a'r Cynllun Ymateb i Dwyll a Llygredd.**